

ความรู้ ทัศนคติและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม

Knowledge Attitudes and Prevention of Unwanted Pregnancy among Adolescent Girls Nakhon Phanom Province

(Received: June 24,2023 ; Revised: June 25,2023 ; Accepted: June 26,2023)

พัชรพร ควรรณสุ¹ พิศิษฐ์ เสรีธรรมพิทักษ์ นันทนา ควรรณสุ
Phatcharaporn kawansu¹ Pisit sereethammapithak Nuntana Khavansu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาความรู้ ทัศนคติและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่นหญิงในเขตจังหวัดนครพนม จำนวน 946 คน แบ่งออกเป็น กลุ่มที่เคยตั้งครรภ์ จำนวน 473 คน และไม่ได้ตั้งครรภ์ จำนวน 473 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ ทัศนคติและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง แบบสอบถามการป้องกันการตั้งครรภ์ แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ ที่อินติเข้าร่วมการวิจัย ศึกษาในระหว่างเดือน เมษายน ถึง สิงหาคม 2561 ใช้ระยะเวลารวม 5 เดือน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบหาความสัมพันธ์และขนาดระหว่างตัวแปร ด้านประชากร ทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi square test) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ คำนวณค่าอัตราส่วนของเหตุการณ์ที่สนใจ (Prevalence ratios) ค่าช่วงความเชื่อมั่น 95% (95% confidence intervals) ใช้ log binomial regression

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติระหว่างหญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างกันเกือบจะทุกด้าน ยกเว้น ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ ที่บอกว่า “การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นภาวะเสี่ยงที่สำคัญต่อสุขภาพของมารดาและทารกในครรภ์” “วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา” และประโยชน์จากการป้องกันการตั้งครรภ์ ที่บอกว่า “การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต” ประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันมาก ได้แก่ “ผู้หญิงที่อยู่หอพักหรือห้องเช่ามีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าผู้หญิงที่อยู่กับผู้ปกครอง” หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วย ร้อยละ 70 ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 42 อีกประเด็นได้แก่ “วัยรุ่นเป็นวัยไม่พร้อมต่อการมีบุตร” หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วย ร้อยละ 1 ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 48

คำสำคัญ : วัยรุ่นหญิง, การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์, ความรู้ ทัศนคติและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง

Abstract

This research is a descriptive research to study knowledge. Attitudes and prevention of unwanted pregnancy among adolescent girls Nakhon Phanom Province The sample is Adolescent girls in Nakhon Phanom Province were 946 people divided into 473 formerly pregnant and 473 non-pregnant groups. The research instruments were general information questionnaires. knowledge questionnaire Attitudes and prevention of unwanted pregnancy among adolescent girls Pregnancy Prevention Questionnaire A questionnaire for obtaining information and support for pregnancy prevention willing to participate in the research The study was conducted between April and August 2018 for a total period of 5 months. Data were analyzed using descriptive statistics, namely frequency, percentage, mean, comparison and size between population variables. Tests for differences in proportions were tested with Chi-square statistics. Significance was set at $P < 0.05$. Prevalence ratios were calculated. Confidence intervals were 95% (95% confidence intervals).) using log binomial regression

The results of the study comparing knowledge and attitudes between unintended and unintended adolescent girls found that the two groups had different opinions in almost every aspect except the severity of pregnancy, which stated that “pregnancy Adolescent pregnancies pose a significant risk to maternal and fetal health.” “Most unintended adolescents drop out of school. causing a loss of educational opportunities” and the benefits of preventing pregnancy,

¹ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนม

saying “Prevention of pregnancy will not lose opportunities in life”. Issues that have very different opinions include: 70 percent of pregnant women agree, while non-pregnant women agree 42 percent. “Adolescents are not ready for having children.” 1 percent of pregnant women disagreed, while 48 percent of non-pregnant women agreed.

Keywords : adolescent girls, unwanted pregnancy, knowledge, attitudes and prevention of unwanted pregnancy among adolescent girls

บทนำ

ปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในยุคสมัยใหม่ เป็นยุคของการแข่งขันเสรี การสื่อสารและเดินทางอย่างไร้พรมแดน ความทันสมัยได้เปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทยไปจากเดิม ครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว สังคมเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม สังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่งผลให้ผู้คนต้องออกไปเรียน ทำงาน เป็นแรงงาน ทั้งเด็ก ผู้หญิง ครอบครัวให้อยู่กับผู้สูงอายุ ทำให้เด็กวัยรุ่นให้ห่างไกลจากครอบครัว นำไปสู่การใช้ชีวิตกับเทคโนโลยี วัตถุนิยม ตัสมุราสารเสพติดและมีเพศสัมพันธ์ซึ่งท้ายที่สุดนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมสื่อถึงความล้มเหลวระบบครอบครัวและชุมชน ประเทศไทยนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมาพบว่า การคลอดที่เกิดจากผู้หญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี มีเพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ.2555 มีจำนวนการคลอดทั้งหมด 801,737ราย เป็นการคลอดที่เกิดจากวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 129,451 ราย คิดเป็นร้อยละ 16 หรือร้อยละ 5 เมื่อคำนวณจากหญิงที่อายุระหว่าง 15-19 ปี ซึ่งมีอยู่ 2.4 ล้านคน หรือคิดเป็นอัตราการคลอด 53.8 รายต่อพันประชากร ซึ่งเพิ่มขึ้นจากอัตรา 31.1 รายต่อพันประชากร ในปี พ.ศ. 2543 และล่าสุดในปี พ.ศ. 2558 พบในอัตรา 44.8 รายต่อพันประชากรวัยเดียวกัน¹ ซึ่งพบว่าประเทศไทยมีอัตราการคลอดของวัยรุ่นหญิงอยู่ในระดับสูงและเป็นอัตราการคลอดที่สูงกว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกที่มีค่าเฉลี่ย 35 ราย ต่อ 1,000 คน² แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงของสถานการณ์ได้ชัดเจน³ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการช่วยกันแก้ไขปัญหาเพื่อลดผลกระทบดังกล่าวข้างต้นที่อาจจะเกิดขึ้นตามมา

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังเป็นเรื่องที่สังคมไม่ยอมรับ ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงปกปิดการตั้งครรภ์และการคลอดของตนและเลือกคลอดที่ต่างจังหวัด³ เป็นผลมาจากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม พฤติกรรม รวมทั้งการที่ไม่สามารถเข้าถึงเพศวิถีและการบริการอนามัยการเจริญพันธุ์ แม้จะมีนโยบายหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงการรักษาพยาบาลแล้วก็ตาม นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากความยากจน การแต่งงานหรือใช้ชีวิตคู่ตั้งแต่วัยเด็ก ประเพณีและความเชื่อของท้องถิ่น ความกดดันทางสังคม ความเข้มแข็งและการตอบสนองต่อปัญหาของผู้ให้บริการในพื้นที่ ตลอดจนความล้มเหลวของการบังคับใช้กฎหมายและนโยบายต่างๆ⁴ การมีเพศสัมพันธ์จากอิทธิพลของการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสารเสพติด การไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับอนามัยการเจริญพันธุ์ การขาดความรู้และเข้าใจถึงวิธีการคุมกำเนิด การใช้วิธีการคุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง แรงกดดันจากเพื่อนที่เคยมีเพศสัมพันธ์มาก่อน การถูกล่วงละเมิดทางเพศรวมถึงการถูกข่มขืน และถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ ความรุนแรงในครอบครัว ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน⁶ ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์บางรายขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิด สำหรับรายที่มีความรู้ก็ไม่สามารถโน้มน้าวหรือต่อรองให้ฝ่ายชายใช้ถุงยางอนามัยได้ และมีบางรายที่ตั้งใจไม่ใช้วิธีการคุมกำเนิดเพราะต้องการตั้งครรภ์^{7,8} ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จึงเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นสามารถป้องกันได้ทั้งจากตัวของวัยรุ่น ครอบครัว โรงเรียน รวมทั้งชุมชนและสังคม

ปัจจุบันปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี ซึ่งเป็นตัวชี้วัด สำหรับประเทศไทยกำหนดให้การลดอัตราการคลอดในวัยรุ่นที่มีอายุ 10-14 ปี และอายุ 15-19 ปี เป็นนโยบายว่าด้วยการสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีคุณภาพและส่งเสริมสุขภาวะที่ดีของคนทุกเพศทุกวัยที่นานาชาติต้องการบรรลุให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2573⁹ สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในพื้นที่จังหวัดนครพนม พบมีลักษณะที่คล้ายกับภาพรวมของประเทศไทย คือ การคลอดจากวัยรุ่นหญิงที่มีอายุน้อยกว่า 20 ปี เพิ่มขึ้น³ ในปี พ.ศ. 2559 อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี คือ 1.3 รายต่อ 1,000 คน และอัตรา 41.1 รายต่อ 1,000 คน ในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี¹ และในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดนครพนมมีวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-14 ปี จำนวน 22,227 ราย ตั้งท้องก่อนวัยอันควรจำนวนมากเป็นอันดับต้นๆ ของประเทศ ค่าเฉลี่ยในจำนวนวัยรุ่นสองหมื่นกว่าคนนี้มีวัยรุ่นคลอดบุตร จำนวน 17 คน โดยเป็นมารดาที่อายุ 10-14 ปี อันดับหนึ่งของอำเภอที่มีมารดาวัยรุ่นตั้งครรภ์และคลอดบุตรสูงสุด คือ อำเภอบ้านแพง รองลงมาคือ เรณูนครและท่าอุเทน และนอกจากนั้นวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี จำนวน 23,610 คน คลอดบุตร จำนวน 634 คน มากที่สุดคือ อำเภอศรีสงคราม รองลงมาคือ นาทมและเรณูนคร¹⁰ การตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาอายุ 15-19 ปี จำนวน 634 คน พบมีมารดาวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ซ้ำหรือมีบุตรคนที่สองตามมา จำนวน 106 คน มากที่สุดคือ อำเภอนาทม รองลงมาคือปลาปากและเมืองนครพนม โดยวัยรุ่นเหล่านี้ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดทักษะชีวิต มีค่านิยมที่ไม่ถูกต้อง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งสื่อออนไลน์ที่เอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์ ประกอบกับความคิด ความเชื่อ ตามบริบทของพื้นที่ที่เอื้อต่อการมีคูครองในวัยรุ่นและความต้องการมีบุตรเร็วเพื่อให้ครอบครัวสมบูรณ์ การเข้าใจถึงความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จะช่วยให้ทราบถึงชุดข้อมูลพื้นฐานนำไปสู่

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิง ตามบริบทพื้นที่จังหวัดนครพนมต่อไป

จากสภาพปัญหาต้นทางดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม ซึ่งจะทำให้เข้าใจพฤติกรรมทางเพศ และเป็นภาพสะท้อนการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นว่าเป็นปัญหาของสังคม ทั้งนี้เพื่อนำสู่การแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ และจะได้มีแนวทางในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม เป็นอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 10-19 ปี ในจังหวัดนครพนม คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Fleiss Method (48) จากข้อมูลความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของประเทศไทย ศึกษาในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์ (Case) และกลุ่มไม่ได้ตั้งครรภ์ (Control) กลุ่มละ 473 คน ขนาดศึกษาจำนวนรวมทั้งหมด 946 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดและมีความยินดีและสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้ ทักษะและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง แบบสอบถามการป้องกันการตั้งครรภ์

แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม

ขั้นตอนการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครถึงสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครพนมเพื่อขออนุญาตลงพื้นที่เก็บข้อมูลกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานในโรงพยาบาลหรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เมื่อได้รับการอนุญาตแล้วเท่านั้น

2. ผู้วิจัยเดินทางไปยังพื้นที่วิจัยในตำบลและหมู่บ้านตามรายชื่อกลุ่มเป้าหมายวัยรุ่นหญิงที่สุ่มได้ในทุกๆ วัน โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล หรืออาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เพื่อนัดหมายที่บ้านหรือสถานศึกษาหรือสถานบริการสาธารณสุข ทั้งนี้ขึ้นกับความสะดวกของผู้ที่จะเข้าร่วมการชี้แจงโครงการวิจัยและผู้ปกครองโดยไม่ให้เกิดผลกระทบหรือกลุ่มเสี่ยงต่ออาสาสมัคร หากพบว่าวัยรุ่นหญิงตามรายชื่อที่สุ่มได้ไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือเดินทางออกไปนอกพื้นที่จังหวัดนครพนมและมีแนวโน้มไม่เดินทางกลับมาภายใน 1 เดือน ผู้วิจัยจะถือว่าไม่พบอาสาสมัครและจะไม่ได้เชิญเข้าร่วมการวิจัย กรณีที่ยังอาศัยอยู่ในจังหวัดนครพนมแต่เนื่องจากภารกิจทำให้ไม่อยู่บ้าน ผู้วิจัยจะนัดหมายกลุ่มเป้าหมายกับผู้ปกครองและเดินทางไปพื้นที่อีกครั้งตามการนัดหมายใหม่ หากนัดหมายและเดินทางไปพบแล้ว 3 ครั้ง แต่ยังไม่ได้พบกับวัยรุ่นหญิงตามรายชื่อนั้น ผู้วิจัยจะถือว่าไม่พบอาสาสมัครและจะไม่ได้เชิญเข้าร่วมการวิจัย

3. ผู้วิจัยให้คำชี้แจงตามเอกสาร ขอความยินยอมและเชิญอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัย ภายหลังจากอาสาสมัครยินยอมเข้าร่วมการวิจัยโดยลงลายมือชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว ผู้วิจัยอธิบายเกี่ยวกับแบบสอบถามและให้อาสาสมัครทำแบบสอบถามด้วยตนเองโดยใช้เวลาตอบแบบสอบถาม ประมาณ 30 นาที ในกรณีที่อาสาสมัครไม่สามารถอ่านได้ดีหรือ

ประสงค์ให้สอบถามด้วยวาจา ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยวิจัยจะอ่านข้อความตามเนื้อหาและข้อคำถามตามเอกสารเพื่อให้อาสาสมัครเลือกคำตอบและลงบันทึกคำตอบตามที่อาสาสมัครเลือกลงในแบบสอบถาม หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของคำตอบ จัดหมวดหมู่ข้อมูล และเก็บรวบรวมเพื่อเตรียมการวิเคราะห์

4. ผู้วิจัยจะให้ข้อมูลเพิ่มเติมหากอาสาสมัครหรือผู้ปกครอง มีคำถามหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับเนื้อหาในแบบสอบถามหรือต้องการความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ วิธีการคุมกำเนิดและการป้องกันการตั้งครรภ์ ในการขอความยินยอมและเชิญอาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้เวลาทั้งหมด 8 สัปดาห์

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบ แบบสอบถามให้ครอบคลุมประเด็นที่จะศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือได้เท่ากับ 0.67 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปแบบสอบถามความรู้ ทักษะคิดและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง แบบสอบถามการป้องกันการตั้งครรภ์ แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง จังหวัดนครพนม โดยใช้สูตร KR-20 ได้เท่ากับ 0.87

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างของสัดส่วนด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi square test) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $P < 0.05$ คำนวณค่าอัตราส่วนของเหตุการณ์ที่สนใจ (Prevalence ratios) ค่าช่วงความเชื่อมั่น 95% (95% confidence intervals) ใช้ log binomial regression



จริยธรรมการทําวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามหลักเกณฑ์คำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) ผ่านขอพิจารณาความเห็นชอบจากคณะกรรมการการวิจัยในมนุษย์ จังหวัดนครพนม เลขที่โครงการวิจัย REC HE 600011 จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัย

ผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิง ในระหว่างวันที่ 15 เมษายน ถึง 31 สิงหาคม 2561 ใช้ระยะเวลารวม 5 เดือน พบว่าจากจำนวนหญิงวัยรุ่นทั้งหมดได้รับการเชิญเข้าร่วมการวิจัย 3,698 คน ยินดีเข้าร่วมการวิจัย 3,443 คน (93%) ตอบแบบสอบถามครบ 3,253 คน (94%) พบว่า เป็นวัยรุ่นหญิง ไม่มีเพศสัมพันธ์ 1,470 คน (45%) มีเพศสัมพันธ์ 1,783 คน (55%) ในจำนวนนี้ตั้งครรภ์ 1,233 คน (69%) เป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ 454 คน (37%) ส่วนหญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ 550 คน (31%) คุมกำเนิดเพราะยังไม่ต้องการมีบุตร 522 คน (95%)

1. ลักษณะพื้นฐานของวัยรุ่นหญิงอายุ 10-

19 ปี : ลักษณะพื้นฐานของหญิงวัยรุ่นจะแบ่งเป็นหญิงตั้งครรภ์และไม่ตั้งครรภ์ ลักษณะทั่วไปของหญิงวัยรุ่น อายุของหญิงวัยรุ่นเฉลี่ย 17 ปี ทั้งกลุ่มตั้งครรภ์และไม่ตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15-19 ปี คือร้อยละ 95 ทั้งสองกลุ่มไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 5 ซึ่งมีลักษณะคล้ายๆ กับการไม่ได้ประกอบอาชีพอะไรแต่อย่างใด ค่าใช้จ่ายโดยส่วนใหญ่ได้จากพ่อแม่ของตน ถึงแม้ว่าหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ประมาณครึ่งหนึ่งจะบอกว่าตนประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งสองกลุ่มมีรายได้ น้อยกว่า 3,000 บาทต่อเดือน หญิงวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เกือบร้อยละ 20 ที่มีเงินไม่พอใช้ในขณะที่หญิงวัยรุ่นที่ไม่ได้ตั้งครรภ์ มีร้อยละ 13 ทั้งสองกลุ่มของหญิงวัยรุ่นที่ไม่ได้มีพ่อแม่อยู่ด้วยกันประมาณร้อยละ 20 มีบ้านเป็นของตนเอง ประมาณร้อยละ 90 จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในบ้านร่วมกันตั้งแต่ 4 คน ขึ้นไป มีมากกว่าครึ่งหนึ่ง ครอบครัวของหญิงวัยรุ่นโดยส่วนใหญ่มีรายได้ 5,001-15,000 บาท อย่างไรก็ตาม ประมาณร้อยละ 10 บอกว่ารายได้ของครอบครัวไม่พอใช้ ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ลักษณะพื้นฐานของวัยรุ่นหญิงอายุ 10-19 ปี (n = 3,253)

ปัจจัย	ตั้งครรภ์ n=1,233 n (%)	ไม่ตั้งครรภ์ n=2,020 n (%)	p-value
อายุ (ปี), mean ± S.D	17 (2)	17 (2)	0.087
10 - 14 ปี	63 (5)	96 (5)	0.675
15 - 19 ปี	1,170 (95)	1,924 (95)	
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียนหนังสือ	59 (5)	93 (5)	<0.001
ประถมศึกษา	101(8)	199 (10)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	563 (46)	678 (33)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	436 (35)	933 (46)	
อนุปริญญา/ ปวส.	71 (6)	117 (6)	
อาชีพ			
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	74 (6)	91 (5)	< 0.001
นักเรียนนักศึกษา	511 (41)	1,367 (67)	
ประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่ง	648 (53)	572 (28)	
แหล่งที่มาของค่าใช้จ่ายประจำวัน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			

ตาราง 1 ลักษณะพื้นฐานของวัยรุ่นหญิงอายุ 10-19 ปี (n = 3,253)

ปัจจัย	ตั้งครรภ์ n=1,233 n (%)	ไม่ตั้งครรภ์ n=2,020 n (%)	p-value
พ่อและแม่ของตนเอง	931 (76)	1,460 (72)	0.045
แฟน	157 (13)	20 (1)	< 0.001
พ่อและแม่ของแฟน	1,136 (92)	0 (0)	< 0.001
ปู่ ย่า ตายาย	64 (5)	112 (6)	0.690
ญาติ	2 (0.1)	165 (8)	< 0.001
ค่าใช้จ่ายที่ได้รับเพียงพ่อ	1,005 (81)	1,759 (87)	< 0.001
ค่าใช้จ่ายต่อเดือน			
น้อยกว่า 3,000 บาท	768 (62)	950 (47)	< 0.001
3,001 – 5,000 บาท	119 (10)	411 (20)	
5,001 บาท ขึ้นไป	346 (28)	659 (33)	
สถานภาพของครอบครัว			
พ่อ-แม่ อยู่ด้วยกัน หรือแยกกันอยู่เนื่องจากภารกิจ	1,017 (82)	1,600 (79)	0.047
พ่อหรือแม่ เสียชีวิต หรือเสียชีวิตทั้งคู่	133 (11)	242 (12)	
พ่อ-แม่ หย่าร้างหรือแยกกันอยู่	83 (7)	178 (9)	
อาศัยอยู่กับพ่อและแม่	1,093 (88)	1,612 (80)	< 0.001
ลักษณะที่อยู่อาศัย			
บ้าน/อพาร์ทเมนต์	1,113 (90)	1,794 (89)	0.281
บ้านญาติ	69 (6)	143 (7)	
ห้องเช่า/ บ้านเช่า	28 (2)	38 (2)	
หอพัก	23 (2)	45 (2)	
จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ร่วมกัน			
1 คน	55 (5)	52 (2)	< 0.001
2 - 3 คน	310 (25)	589 (29)	
4 – 5 คน	813 (66)	1,102 (55)	
มากกว่า 5 คน ขึ้นไป	55 (4)	277 (14)	
รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว			
< 5,000 บาท	232 (19)	400 (20)	< 0.001
5,001 –15,000 บาท	667 (54)	953 (47)	
15,001 –25,000 บาท	318 (26)	651 (32)	
≥ 25,001 บาท	16 (1)	16 (1)	
สถานะรายได้ของครอบครัวแต่ละเดือน			
มีเงินออม	21 (2)	87 (4)	< 0.001
มีรายได้พอดีกับรายจ่าย	1,075 (87)	1,803 (89)	
เงินไม่พอใช้	137 (11)	130 (6)	

2. ความรู้และทัศนคติ

2.1 การได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ของหญิงวัยรุ่น : การได้รับข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนในการป้องกันการตั้งครรภ์ พบว่า หญิงวัยรุ่น ร้อยละ 20 ไม่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารหรือคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์และวิธีการคุมกำเนิด ในขณะที่ร้อยละ 80 ที่เคยได้รับข้อมูลข่าวสารนั้น ในจำนวนนี้ร้อยละ 25 บอกว่า เป็นความรู้ที่ยังไม่เพียงพอ ส่วนใหญ่ได้ข้อมูลจากเพื่อน รองลงมาเป็น บุคลากรทาง

2.2 การเปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติที่สำคัญระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ตามกรอบแนวคิดของแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ : เมื่อเปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติที่สำคัญระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างกันเกือบจะทุกด้าน ยกเว้น ความรุนแรงของการตั้งครรภ์ ที่บอกว่า “ทารกในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นภาวะเสี่ยงที่สำคัญต่อสุขภาพของมารดาและครรภ์” “วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้เสียโอกาส

การแพทย์ ครู อาจารย์ เป็นที่น่าแปลกใจว่าได้รับข้อมูลจากพ่อแม่ตนเองเพียง ร้อยละ 6 เมื่อถามถึงบุคคลที่สามารถช่วยเหลือในเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ 3 ลำดับแรก พบว่า หญิงตั้งครรภ์นึกถึง ครู อาจารย์ รองลงมาเป็น ญาติ และสุดท้าย คือ บุคลากรทางการแพทย์ เป็นที่น่าสังเกต คือ ไม่นึกถึง พ่อ แม่ ของตัวเองหรือแฟน ประเด็นที่หญิงวัยรุ่นคิดว่าได้รับการสนับสนุนแนะนำอย่างสม่ำเสมอจากบุคคลเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ในประเด็นต่างๆ นั้น โดยประมาณมีเพียง 1 ใน 5 เท่านั้น

ทางการศึกษา” และประโยชน์จากการป้องกันการตั้งครรภ์ ที่บอกว่า การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต ประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันมาก ได้แก่ “ผู้หญิงที่อยู่หอพักหรือห้องเช่ามีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าผู้หญิงที่อยู่กับผู้ปกครอง” หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วยร้อยละ 70 ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 42 อีกประเด็น ได้แก่ “วัยรุ่นเป็นวัยไม่พร้อมต่อการมีบุตร” หญิงตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วยร้อยละ 1 ในขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 48 รายละเอียดดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติที่สำคัญระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ (n=976)

ปัจจัย	ตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ (N=454) n (%)	ไม่ได้ตั้งครรภ์ (N=522) n (%)	p-value
การรับรู้โอกาสที่จะเกิดการตั้งครรภ์			
1. การมีเพศสัมพันธ์แม้เพียงครั้งเดียวโดยไม่คุมกำเนิด ทำให้เกิดการตั้งครรภ์ได้	400 (88)	498 (95)	< 0.001
2. ผู้หญิงที่อยู่หอพักหรือห้องเช่ามีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าผู้หญิงที่อยู่กับผู้ปกครอง	321 (70)	221 (42)	< 0.001
3. การเที่ยวกลางคืนหรือการจัดปาร์ตี้ในหมู่วัยรุ่น มีโอกาสทำให้มีเพศสัมพันธ์และเกิดการตั้งครรภ์	204 (44)	429 (82)	< 0.001
4. การดื่มสุรา เสพสารเสพติด มีโอกาสทำให้มีเพศสัมพันธ์และเกิดการตั้งครรภ์	438 (96)	506 (97)	0.019
5. วัยรุ่นที่ขาดทักษะการเจรจาต่อรองให้มีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย มีโอกาสตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์	429 (94)	511 (98)	0.001
การรับรู้ความรุนแรงของการตั้งครรภ์			

ตาราง 2 เปรียบเทียบการรับรู้และทัศนคติที่สำคัญระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ (n=976)

ปัจจัย	ตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ (N=454) n (%)	ไม่ได้ตั้งครรภ์ (N=522) n (%)	p-value
6. ทารกในการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นภาวะเสี่ยงที่สำคัญต่อสุขภาพของมารดาและครรภ์	442 (97)	505 (97)	0.706
7. วัยรุ่นเป็นวัยไม่พร้อมต่อการมีบุตร	4 (1)	249 (48)	< 0.001
8. วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่แก้ปัญหาด้วยการทำแท้งเองหรือทำแท้งเถื่อน จนอาจเกิดเป็นอันตรายต่อชีวิต	435 (96)	514 (98)	0.017
9. การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและสังคม	409 (90)	506 (97)	< 0.001
10. วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา	424 (93)	492 (94)	0.595
การรับรู้ประโยชน์จากการป้องกันการตั้งครรภ์			
11. การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต	424 (93)	469 (90)	0.051
การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันการตั้งครรภ์			
12. วัยรุ่นที่ขาดความรู้เรื่องเพศศึกษาและการคุมกำเนิดที่ถูกวิธี มีโอกาสตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์	383 (84)	479 (92)	< 0.001
13. การคุมกำเนิดสำหรับวัยรุ่น อาทิ การพกถุงยางอนามัย ยาเม็ดคุมกำเนิด เป็นเรื่องที่สังคมมองว่าไม่เหมาะสม	173 (38)	273 (52)	< 0.001
14. การเรียนการสอนเพศศึกษา กระตุ้นให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น	111 (24)	154 (29)	< 0.001
การรับรู้ทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์และการป้องกันการตั้งครรภ์			
15. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ไม่ใช่เรื่องของความต้องการทางเพศตามธรรมชาติ	75 (16)	142 (27)	< 0.001
16. การมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ไม่ควรเพราะเป็นวัยที่กำลังศึกษาอยู่	55 (12)	13 (2)	< 0.001
17. ผู้หญิงควรที่จะรักในตนเอง มองเห็นคุณค่าของตนเองให้มาก	44 (10)	123 (14)	< 0.001
18. ผู้หญิงไม่ควรไปเที่ยวกับเพื่อนชายตามลำพังเพราะมีโอกาสที่จะทำให้มีเพศสัมพันธ์และการตั้งครรภ์	37 (8)	193 (37)	< 0.001
19. การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะทำให้ขาดสติ เกิดเพศสัมพันธ์ โดยไม่มีการป้องกัน	37 (8)	193 (37)	< 0.001
20. ผู้หญิงไม่ควรยอมมีเพศสัมพันธ์เมื่อฝ่ายชายขอ เพราะไม่มีผลทำให้รักกันมากขึ้น	37 (8)	193 (37)	< 0.001
21. สื่อประเภท ยั่วเย้าอารมณ์เพศและการเผยแพร่ของสื่อต่างๆ มักจะทำให้วัยรุ่นอยากเลียนแบบการกระทำ	33 (7)	344 (66)	< 0.001
22. ผู้หญิงที่พกถุงยางอนามัยเป็นสิ่งที่แสดงถึงผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาแล้ว	409 (90)	427 (81)	0.001
23. การมีเพศสัมพันธ์เพียงครั้ง สองครั้งก็สามารถทำให้ตั้งครรภ์ได้	119 (26)	304 (58)	< 0.001

*Fisher's exact test

4. การป้องกันการตั้งครรภ์สำหรับผู้ที่เคยมีเพศสัมพันธ์ และการป้องกันการตั้งครรภ์ผู้ที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์ : เป็นการแสดงถึงการป้องกันการตั้งครรภ์ซึ่งจะแยกออกเป็นผู้ที่เคยมีเพศสัมพันธ์และผู้ที่ไม่มีเพศสัมพันธ์ พบว่า ผู้ที่เคยมีเพศสัมพันธ์บอกว่า หากมีเพศสัมพันธ์จะคุมกำเนิดโดยวิธีใดวิธีหนึ่งอย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 50 จะใช้ถุงยางอนามัย ขณะที่เพศสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ร้อยละ 10 และเมื่อจะมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ป้องกันการตั้งครรภ์ จะเจรจาต่อรองกับแฟนเพื่อขอการมีเพศสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอเพียง ร้อยละ 7 เท่านั้น ในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยมีเพศสัมพันธ์บอกถึงความตั้งใจที่จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอว่า จะรักษาวินัยของตัวเองและไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ร้อยละ 74 หากจะมีเพศสัมพันธ์จะคุมกำเนิดวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์โดยไม่ได้อุปกรณ์ ร้อยละ 63 จะปฏิเสธและหาทางออกได้ หากเพื่อนเค้ายืนยันจะให้ไปนอนค้างที่บ้านเพื่อน ร้อยละ 38 จะปฏิเสธและหาทางออกได้หากมีคนมาขอมิเพศสัมพันธ์ด้วย ร้อยละ 45 จะหลีกเลี่ยงการอยู่กับเพื่อนชายตามลำพังสองต่อสอง ร้อยละ 76 ซึ่งคล้ายๆ กันกับจะไม่เที่ยวเตร่กลางคืนตามลำพัง ร้อยละ 72 และจะไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนมึนเมา ร้อยละ 85 จะเห็นได้ว่าในวัยรุ่นกลุ่มนี้ มีความตั้งใจที่อยู่บนความเสี่ยงหรือเปิดโอกาสให้ตัวเองต้องตั้งครรภ์ ซึ่งตัวเลข 100 เปอร์เซนต์ แสดงถึงการปฏิบัติไม่สม่ำเสมอเป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงความประมาทหรือความเข้มแข็งของวัยรุ่นว่า อยู่ในระดับใด รายละเอียดดังแสดงในตาราง 5

สรุปและอภิปรายผล

ผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้และทัศนคติระหว่างหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และไม่ได้ตั้งครรภ์ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่แตกต่างกันเกือบจะทุกด้าน ยกเว้น ความรุนแรงของการตั้งครรภ์

ที่บอกว่า “การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นภาวะเสี่ยงที่สำคัญต่อสุขภาพของมารดาและทารกในครรภ์” “วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมส่วนใหญ่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา” และประโยชน์จากการป้องกันการตั้งครรภ์ ที่บอกว่า “การป้องกันการตั้งครรภ์จะทำให้ไม่เสียโอกาสต่างๆ ในชีวิต” ประเด็นที่มีความเห็นแตกต่างกันมาก ได้แก่ “ผู้หญิงที่อยู่หอพักหรือห้องเช่ามีโอกาสมีเพศสัมพันธ์ได้ง่ายกว่าผู้หญิงที่อยู่กับผู้ปกครอง” หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วย ร้อยละ 70 ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 42 อีกประเด็นได้แก่ “วัยรุ่นเป็นวัยไม่พร้อมต่อการมีบุตร” หญิงตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เห็นด้วย ร้อยละ 1 ขณะที่ผู้หญิงที่ไม่ตั้งครรภ์ เห็นด้วย ร้อยละ 48 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้วัยรุ่นหญิงมีความรู้ ทัศนคติและการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ในวัยรุ่นหญิงที่ถูกต้องและเหมาะสมจะช่วยป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นหญิงได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำข้อมูลไปเผยแพร่ ขอความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในจังหวัดนครพนมเพื่อทราบสภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไขตามบริบทให้มากขึ้น
2. ควรมีการศึกษาในกลุ่มที่เป็นวัยรุ่นเพศชาย เนื่องจากมีส่วนมาเกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิง รวมทั้งควรศึกษาเชิงทดลองเน้นการป้องกันการตั้งครรภ์ระยะยาวและให้มีประสิทธิภาพ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณวัยรุ่นหญิง ทีมเจ้าหน้าที่ภาคีเครือข่ายทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (2558). สถิติการคลอดของแม่วัยรุ่นในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
2. UNFPA State of World Population. (2013). Motherhood in Childhood Facing the challenge of adolescent pregnancy. New York.
3. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข. (2555). นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนานามัยการเจริญพันธุ์แห่งชาติ. ฉบับที่ 1. หน้า 257.
4. กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ. (2556). สถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในประเทศไทย 2556, นนทบุรี.
5. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2552). การสำรวจอนามัยการเจริญพันธุ์ พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ.
6. สมรัฐ ศรีตระกูล (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งครรภ์และการมีบุตรของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข 2(3), หน้า 1425-1431.
7. ศิริพร จิรวัดน์กุล, กฤตยา แสงเจริญ, และคณะ. (2555). สถานการณ์การตั้งครรภ์วัยรุ่น: การรับรู้ของวัยรุ่นใน 7 จังหวัดของประเทศไทย. วารสารวิชาการสาธารณสุข, 21, หน้า 865-877.
8. กระทรวงสาธารณสุข. (2559). ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ระดับชาติ พ.ศ./2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙. ใน การประชุมครั้งที่ 1/2559, 22 สิงหาคม 2559 ณ ห้องประชุมสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ.
9. คณะกรรมการวิชาการสาธารณสุข วุฒิสภา. (2554). รายงานการพิจารณาศึกษาเรื่อง ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กรุงเทพฯ.